

Nr 72.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1928 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av förbättrade lokaler för lantmäterikontoret och länsstyrelsen i Kopparbergs län m. m.
(4:e avd.)

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln, punkt 49, föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, för beredande av förbättrade lokaler för lantmäterikontoret och länsstyrelsen i Kopparbergs län för budgetåret 1928—1929 beräkna ett *extra* reservationsanslag av 150,000 kronor.

I till riksdagen den 2 mars 1928 avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 150, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att den Orsa m. fl. socknars skogsmedelsfonder tillhöriga tomten nr 5 i kvarteret nr 5 i Falun må av statsverket förvärvas på de i statsrådsprotokollet angivna villkor; *dels ock* för uppförande å berörda tomt av nybyggnad för lantmäterikontoret i Kopparbergs län samt för iordningställande av kontorets nuvarande lokaler för länsstyrelsen i nämnda län för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

Sedan byggnadsstyrelsen uppgjort förslag till nybyggnad för det nu inom landsstatshuset i Falun inrymda lantmäterikontoret har 1927 års *besparingsnämnd* föreslagit ifrågavarande lokalfrågors lösning genom *dels* landsstatshusets påbyggnad med en tredje våning, *dels ock* tillbyggnad med en flygelbyggnad i tre våningar. Detta nämndens förslag har emellertid avstyrkts av länsstyrelsen, lantmäteristyrelsen och byggnadsstyrelsen.

I sitt härutinnan avgivna utlåtande den 12 januari 1928 anför *byggnadsstyrelsen* i huvudsak följande:

I och för närmare bedömande av lämpligheten av den av besparingsnämnden förordade lösningen av förevarande lokalfrågor genom en på- och tillbyggnad av landsstatshuset hade byggnadsstyrelsen låtit uppgöra ett förslag, vid vars utarbetande det av nämnden framlagda programmet tagits till utgångspunkt. Därvid hade det emellertid visat sig nödvändigt att göra vissa avvikelser från nämnda program för att i möjligaste grad tillgodose av lantmäteristyrelsen framställda önskemål i fråga om utrymme och lokaldisposition. Sålunda hade exempelvis inom den föreslagna tillbyggnaden vid landsstatshusets ena gavel endast de två översta våningarna avsetts för lantmäterikontorets arkiv, då det

av praktiska skäl ansetts synnerligen olämpligt att förlägga arkivet till tre olika våningar. Bottenvåningen i tillbyggnaden skulle enligt förslaget disponeras av länsstyrelsen, och skulle lantmäterikontorets arkiv i ersättning härför tilldelas ett lika stort utrymme i våningen i trappa upp i det nuvarande landsstatshuset. Vidare hade det visat sig nödvändigt att för erhållande av någorlunda tillfredsställande utrymmen för lantmäterikontorets tjänstelokaler låta förslaget jämväl omfatta en påbyggnad i en våning av landsstatshusets mot gården förlagda flygel, däri länsstyrelsens sessionssal vore inrymd. Denna utvidgning av besparingsnämndens program vore i främsta rummet betingad av att det med hänsyn till befintliga innermurar och skorstensstockar, fönsteravstånd m. m. icke visat sig möjligt att åstadkomma en fullt rationell uppdelning av det lokalutrymme, som erhöles genom en påbyggnad av landsstatshuset.

En jämförelse mellan länsstyrelsens och lantmäterikontorets nuvarande lokalutrymmen och de utvidgade utrymmen, som skulle erhållas genom de alternativt föreslagna lösningarna av förevarande lokalfråga, framginge av följande tabell:

	Nuvarande	Byggnadsstyrelsens nybyggnadsförslag	Besparingsnämndens program	Det utarbetade till- och påbyggnadsförslaget
<i>I. Länsstyrelsens lokaler (utom arkiv och sessionssal).</i>				
Tjänsterum, kvm.....	588 35	844	727 5	727 5
<i>II. Lantmäterikontorets lokaler.</i>				
Tjänsterum, kvm.....	211	463	384	446
Arkiv, kvm.	194	433	297	393
Summa kvm.....	405	896	681	839
Expeditionsvaktbostäder (2 rum och kök, antal lägenheter.....)	2	3	1	2

Den i ärendet verkställda utredningen hade givit vid handen, att, ehuru landsstatshusets på- och tillbyggnad ingalunda kunde anses vara den mest rationella lösningen av lantmäterikontorets lokalfråga, kontoret likväl härigenom skulle erhålla någorlunda tillfredsställande lokaler. Beaktas borde dock särskilt, att arkivutrymmena inom tillbyggnaden komme att bli otillräckligt belysta samt att korridorerna inom landsstatshuset skulle åt detta håll bli mörka. Vad länsstyrelsens lokalfråga beträffade, skulle visserligen genom på- och tillbyggnadsförslaget länsstyrelsen erhålla en ökning av sitt nuvarande lokalutrymme, men skulle länsstyrelsen gå miste om en del i den nuvarande vindsvåningen befintliga, till länsstyrelsens framtida disposition tidigare avsedda rum, och kunde förslaget därför med hänsyn till vad länsstyrelsen i sitt utlåtande anfört icke anses fullt nöjaktigt tillgodose länsstyrelsens oundgängliga utrymmesbehov.

Genomförandet av det upprättade på- och tillbyggnadsförslaget skulle draga en byggnadskostnad av 255,000 kronor jämte 10,000 kronor för förhyrning under byggnadstiden av provisoriska lokaler för såväl vissa delar av länsstyrelsen som för lantmäterikontoret ävensom för flyttningskostnader eller sålunda tillhoppa 265,000 kronor.

Det av byggnadsstyrelsen tidigare framlagda nybyggnadsförslaget beräknades ursprungligen draga en kostnad av 348,500 kronor. Enligt vad en verk-

ställd förnyad kostnadsutredning givit vid handen torde emellertid nämnda kostnadssumma kunna minskas med 20,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen erinrar vidare om ett av Orsa m. fl. socknars skogsmedelsfonder gjort erbjudande om rätt för staten att återförvärva ett tidigare till skogsmedelsfonderna försält tomtområde om 1,652 kvadratmeter mot att fondsstyrelserna medgaves att i en blivande nybyggnad disponera visst utrymme för sammanträden och förvaring av värdehandlingar. Därest nybyggnaden förlades till berörda, skogsmedelsfonderna tillhöriga område — något som byggnadsstyrelsen på i det följande närmare angivna grunder funne synnerligen lämpligt — skulle den i nybyggnadsförslaget förutsatta rivningen av de å gården befintliga båda flygelbyggnaderna, av vilka den ena innehöll en expeditivsvaktbostad, icke behöva ifrågakomma, varför nyinredning av en expeditivsvaktlägenhet i landsstatshuset kunde utgå, varjämte de i samma förslag avsedda arbetena för uppförande av stängsel mellan de båda tomtområdena samt en del nödvändiga planeringsarbeten skulle kunna uteslutats. Till följd härav komme kostnaderna för nybyggnadsförslagets genomförande att minskas med ytterligare 18,500 kronor, och skulle förslaget sålunda under ovan angivna förutsättning betinga en sammanlagd kostnad av 310,000 kronor.

För ett närmare bedömande av vilken lösning av förevarande lokalfråga, antingen genom på- och tillbyggnad eller genom nybyggnad, som ställde sig ekonomiskt fördelaktigast torde i första hand en jämförelse böra göras mellan priset per kvadratmeter nyttig golvyta i det ena och det andra fallet. Enligt på- och tillbyggnadsförslaget skulle erhållas en ökning av den effektiva golvytan (inklusive en expeditivsvaktbostad) av sammanlagt 638 kvadratmeter och priset per kvadratmeter nyttig golvyta bliva 415 kronor. Enligt nybyggnadsförslaget skulle erhållas en ökning av den effektiva golvytan (inklusive två expeditivsvaktbostäder) av 877 kvadratmeter, vilket gäve ett pris per kvadratmeter nyttig golvyta av 350 kronor. Härav framginge, att nybyggnadsförslaget skulle betinga ett icke obetydligt lägre enhetspris per kvadratmeter nyttig golvyta än på- och tillbyggnadsförslaget. Med hänsyn härtill och då nybyggnadsförslaget, ehuru detsamma i avseende å såväl utrymme som lokalernas rationella anordnande innebure en långt mera tillfredsställande lösning av förevarande lokalfråga, icke komme att betinga en större merkostnad än 45,000 kronor, funne byggnadsstyrelsen tillräckligt bärande ekonomiska skäl icke föreligga för ett förordnande av på- och tillbyggnadsförslaget.

Härtill komme, att styrelsen i likhet med länsstyrelsen ställde sig mycket tveksam rörande lämpligheten ur estetisk synpunkt att verkställa den ifrågasatta på- och tillbyggnaden av landsstatshuset. En dylik på- och tillbyggnad skulle komma att icke blott förändra byggnadens nuvarande karaktär utan även åstadkomma en betydande omgestaltning av den nuvarande gatubilden. Landsstatshuset, vilket vore beläget vid Åsgatan, som här hade en bredd av allenast 8.85 meter, vore ett tvåvånings stenhus med en mycket god, gammaldags enkel men värdig prägel. Dess fasad mot gatan vore symmetriskt avvägd med mittaxeln betonad av ett portalparti och en frontespis. Vid vardera gaveln vore lämnat ett fritt obebyggt område, varigenom byggnadens monumentalitet och självständighet i förhållande till omgivningen ytterligare betonades. Närliggande byggnader utgjordes av låga enkla tvåvåningshus, och hade det snett emot landsstatshuset på andra sidan Åsgatan belägna länsresidenset en höjd av två och en halv våningar. Bebyggelsen omkring landsstatshuset hade sålunda givits en enhetlig utformning, som representerade ett bestämt skönhetsvärde, vars bevarande måste anses vara ett allmänt intresse. Denna enhetlighet skulle emellertid i mycket betänklig grad rubbas, därest landsstatshuset skulle påbyggas med en våning. Härjämte borde beaktas, att byggnaden härigenom skulle erhålla en höjd, som med 2 meter överstege den maximihöjd, som enligt

bestämmelserna i byggnadsstadgan för rikets städer i förevarande fall skulle få förekomma, därest det varit fråga om en enskild byggnad, samt att påbyggnaden skulle komma att försämra belysningsförhållandena inom motstående fastigheter på andra sidan av den smala Åsgatan. Vidare skulle en tillbyggnad vid ena gaveln komma att helt förryeka den symmetriska utformningen av byggnadens gatufasad, vartill jämväl komme, att tillbyggnaden, som skulle sträcka sig ända ut till tomtgränsen, här måste förses med en brandmur, som med två våningars höjd skulle komma att överskjuta intilliggande byggnad, ett förhållande, som ur utseendesynpunkt givetvis måste anses vara synnerligen otillfredsställande.

På grund av vad sålunda anförts avstyrker byggnadsstyrelsen en lösning av lantmäterikontorets och länsstyrelsens i Kopparbergs län lokalfrågor genom på- och tillbyggnad av landsstatshuset. Beträffande förslaget till nybyggnad för lantmäterikontoret anför byggnadsstyrelsen slutligen:

Denna fråga hade kommit i ett i viss mån ändrat och än fördelaktigare läge än vad tidigare varit fallet genom erbjudandet att till staten kostnadsfritt på vissa villkor överlåta ovan omnämnda, skogsmedelsfonderna tillhöriga tomtområde. Den sålunda ifrågasatta utvidgningen av landsstatshusets tomt, som givetvis komme att i avsevärd grad öka denna tomts värde i och för sig, möjliggjorde en förläggning av nybyggnaden, som skulle medföra den stora fördelen, att landsstatshusets nuvarande tomtområde skulle lämnas helt obeskuret med möjlighet för framtida lokalutvidgningar. Vidare skulle nybyggnaden vid en sådan förläggning genom en direkt omkastning av byggnadens planer kunna erhålla ingång från gatan, varjämte, såsom ovan framhållits, vissa tidigare föreslagna stängsel- och planeringsarbeten icke skulle behöva komma till utförande. I detta sammanhang finge byggnadsstyrelsen framhålla, att den på det till utvidgning avsedda området befintliga byggnaden skulle rivas, och torde rivningskostnaderna ungefär motsvaras av det materialvärde, denna byggnad representerade. Beträffande de av vederbörande fondstyrelser uppställda villkoren för områdets överlåtande till statsverket hade en verkställd undersökning givit vid handen, att någon svårighet att uppfylla dessa villkor icke torde möta. Sålunda skulle, enligt vad chefen för lantmäteristyrelsen meddelat, till fondstyrelsernas förfogande kunna ställas det å bilagda förändrade planritningar över nybyggnaden med sammanträdesrum betecknade, i byggnadens bottenvåning belägna rummet om 25 kvadratmeter, vilket tidigare varit avsett till rum för assistent, jämte ett därunder i källarvåningen tidigare som reservrum angivet utrymme, som nu skulle inredas till kassavalv, varvid en särskild trappa skulle anordnas som förbindelseled mellan de båda utrymmena. Dessa anordningar droge emellertid en del kostnader, vilka av byggnadsstyrelsen beräknats till 6,500 kronor, vadan alltså den totala kostnaden för nybyggnadsförslaget skulle komma att höjas till 316,500 kronor.

Vad beträffade de kostnader, som statsverket skulle få vidkännas för de två utrymmenas uppvärmning och belysning, torde desamma komma att bli mycket obetydliga.

Departementschefen har för egen del i ärendet anført följande:

»Att de nuvarande lokalerna för lantmäterikontoret och länsstyrelsen i Kopparbergs län i landsstatshuset i Falun äro otillräckliga och i övrigt mindre tillfredsställande har vitsordats såväl av samtliga i ärendet hörda myndigheter som av riksdagen. Senast har dylikt uttalande gjorts av riksdagens år 1927 församlade revisorer, vilka ansett frågan om ökat lokalutrymme för ovanberörda myndigheter i Falun böra med det snaraste vinna sin lösning. Det träng-

ande behovet av förbättrade lokaler torde alltså få anses styrkt, och då erforderlig utredning rörande åtgärder för detta behovs tillgodoseende numera föreligger, anser jag frågan härom böra underställas innevarande års riksdag.

Berörda utredning har givit till resultat två olika förslag för lokalfrågans lösning. Byggnadsstyrelsen har sålunda föreslagit uppförande av en nybyggnad för lantmäterikontoret samt disponerande av landsstatshuset i dess helhet för länsstyrelsens behov, medan 1927 års besparingsnämnd åter ifrågasatt påbyggande av nämnda hus med ytterligare en våning samt en tillbyggnad vid ena gaveln. Även om genomförandet av sistnämnda förslag kan ske för en mindre kostnad än nybyggnadsförslaget, äro med detsamma förbundna olägenheter, särskilt för lantmäterikontoret. Förslaget har också rönt motstånd av de myndigheter, som skulle beröras därav. Men även i sitt av byggnadsstyrelsen modifierade skick är på- och tillbyggnadsförslaget alltjämt behäftat med vissa olägenheter, särskilt i avseende å belysningsförhållandena inom vissa delar av den utvidgade landsstatsbyggnaden och ur arkitektonisk synpunkt, vartill kommer, att det genom detta förslag vunnna ökade utrymmet skulle draga en större kostnad för ytenhet än den lokalökning, som erhålles genom nybyggnadsförslaget. Genom sistnämnda förslag åter tillgodoses för en avsevärd tid framåt på ett tillfredsställande sätt de krav, som måste ställas på en lantmäterikontorslokal, samt därjämte önskemålen om förbättrade lokaler för länsstyrelsen, och har förslaget jämväl förordats av såväl lantmäterimyndigheterna som länsstyrelsen. Genom den numera yppade möjligheten att förlägga lantmäterikontorsbyggnaden till skogsmedelsfondernas tomt har detta alternativ kommit att framstå såsom än fördelaktigare för statsverket, då sagda byggnad därigenom kommer att erhålla ett ur flera synpunkter ännu bättre läge än om det förlades å landsstatshusets nuvarande tomt, varjämte det intrång å nämnda tomt, som lantmäterikontorets förläggande därstädes skulle innebära, undvikes.

Med hänsyn till de fördelar, som — särskilt om man ser frågan på längre sikt — äro förbundna med nybyggnadsförslaget, anser jag den större kostnaden icke böra utgöra hinder för förslagets genomförande. Jag vill alltså tillstyrka, att ifrågavarande, skogsmedelsfonderna tillhöriga tomt återförvärfvas för statsverkets räkning på de därför uppställda villkor samt att å sagda tomt uppföres en nybyggnad för lantmäterikontoret och därefter dettas nuvarande lokaler i landsstatshuset iordningställas för länsstyrelsens räkning, allt i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag, för en kostnad av 316,500 kronor. Härav torde för budgetåret 1928—1929 böra anvisas ett belopp, motsvarande det i statsverkspropositionen beräknade, eller 150,000 kronor.»

Den av departementschefen föreslagna lösningen av förevarande lokalfrågor genom en nybyggnad för lantmäterikontoret synes utskottet innebära så väsentliga fördelar i jämförelse med besparingsnämndens påbyggnadsförslag, att den förstnämnda lösningen utan tvekan bör betraktas som den lämpligare. Detta gäller i all synnerhet sedan numera genom förda förhandlingar mellan länsstyrelsen och ombuden för Orsa m. fl. socknars skogsmedelsfonder kunnat åt staten

*Utskottets
yttrande.*

utverkas ett återförvärv av det intill landsstatshuset liggande tomtområdet, vilket sålunda kan disponeras för den blivande nybyggnaden.

Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att den Orsa m. fl. socknars skogsmedelsfonder tillhöriga tomten nr 5 i kvarteret nr 5 i Falun må av statsverket förvärfvas på de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 mars 1928 angivna villkor;

b) för uppförande å berörda tomt av *nybyggnad för lantmäterikontoret i Kopparbergs län samt för iordningställande av kontorets nuvarande lokaler för länsstyrelsen i nämnda län* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

Stockholm den 28 mars 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 71.